

Lopen over water in Den Bosch

Verlaat de Citadel aan de overzijde. Pad met de bocht mee naar links volgen (Je loopt langs de Zuid-Willemsvaart). Bij brug, wegoversteken en **LA**.

Meteen aan de rechterzijde **RA** pad in naar de ingang van Het Kruithuis **I**.

Kijkpunt I: Het Kruithuis van 's-Hertogenbosch.

Kennispunt: Het Kruithuis is het enige overgebleven kruitmagazijn uit de Tachtigjarige Oorlog in Nederland. Een unieke plek om naar een goed verhaal te luisteren over de Tachtigjarige Oorlog in de Zuidelijke Nederlanden. En over de hoofdrol die water speelt in en bij de vesting Den Bosch.

De Citadel Den Bosch

Eindpunt: Het Kruithuis
Citadellaan 7, 's-Hertogenbosch

Parkeren: Kruitshuis (betaald)
OV: lijn 2/3/4/6/8/9, halte Zuid-Willemsvaart

Openlucht Museum Langs de Brabantse Aa
Voor de highlights op deze route scan deze QR-code.

**WANDELEND OP
ONTDEKKINGSTOCHT
LANGS DE BRABANTSE AA**

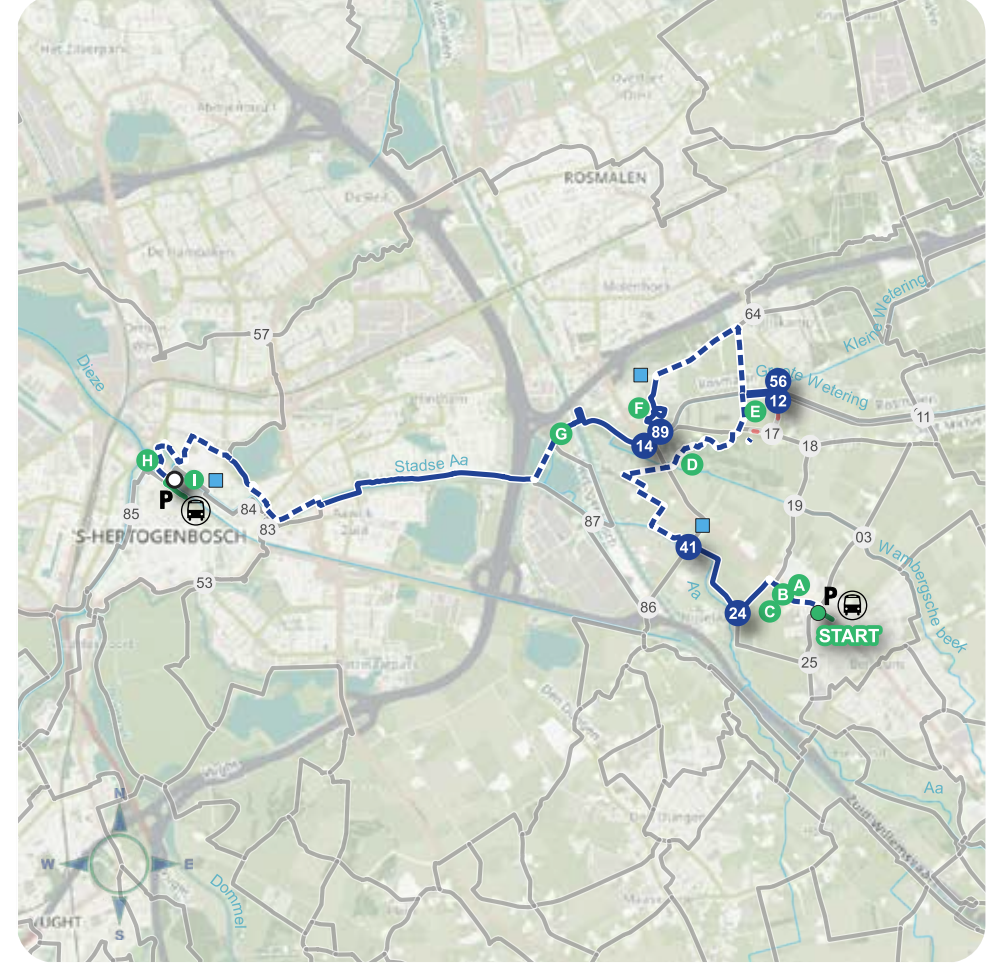

**ROUTE
BERLICUM – DEN BOSCH**

Totale lengte: 14,7 kilometer
Startpunt: Eetcafé De Prins

13

--- Volg routebeschrijving — Naar pauze/OV 99 Knooppunt op route A Kijkpunt ■ Pauzepunt

Kaart data © OpenStreetMap, humanitair | Kaartontwerp: Trail Architect

**In de voetsporen
van Hendrik Verhees**

Oude raadhuys De Plaets Berlicum

ROUTE BERLICUM – DEN BOSCH

De stad 's-Hertogenbosch nadert. Onderweg komt u verschillende oplossingen tegen waarmee natte gebieden droog gehouden worden. Verder zijn er in dit landschap zichtbare hoogteverschillen in het land én tussen de verschillende waterlopen en rivieren die hier bij elkaar komen. Geniet op deze route verder van eeuwenoude landgoederen, watermolens en leer iets over de verdedigingslinies die de stad met water beschermden.

Startpunt: Eetcafé De Prins

Hoogstraat 50, Berlicum

Parkeren: Burgemeester Godschalxplein

OV: lijn 158, bushalte Hoogstraat

Op de Hoogstraat **LA** richting Den Bosch. Houdt bij Raadhuisplein links aan **A** en neem pad om de kerk **B** heen **C**.

Terug bij de weg (Raadhuisplein) **LA** (wordt Hasseltsedijk) en neem 1^e zandpad (voor de gemeenteborden) **LA** naar **kp 24**.

Kijkpunt A: Het voormalig raadhuys Berlicum is gebouwd omstreeks 1845.

Kijkpunt B: Op de plaats waar de kerk nu staat, stond rond het jaar 750 al een houten kerk. Tussen 1300 en 1375 werd de kerk omgebouwd tot een stenen kerk. Ten tijde van de beeldenstorm is het kerkje voor een groot deel vernield.

Kijkpunt C: In de velden aan je linkerhand lagen eens de twee kastelen ter Aa I en II.

24 41

Bij **kp 41** weg oversteken en pad over de dijk blijven volgen.

Eerste mogelijkheid **RA** nemen en bij T-spl **LA** over asfaltweg (Oude Bosschebaan). Eerste zandpad **RA**, bij kruising scherp

RA. Einde zandpad oversteken (voorzichtig!) en **RD** naar Landgoed Wamberg.

Loop bij toegangspoort (aan je rechterhand) **RD D**.

Bij de voersilo **RA** brug over en **LA** pad volgen. Weer brug over en pad blijven volgen. Je loopt om de vijver heen. Pad met de bocht mee naar links blijven volgen tot de verharde weg. Bij verharde weg **RA** en oversteken bij de oprijlaan van Eikenlust **E**. Neem de oprijlaan en ga **RD**. Einde pad bij de Wetering **RA** naar **kp 12**.

Paizepunt: Eetcafé de Fuik (vanaf kp 41 ca. 250 meter naar rechts) is vernoemd naar een legerkamp van Frederik Hendrik dat hier rond 1629 aan de overkant van de weg lag.

Kennispunt: De 'moerasdraak' is één van de bijnamen van 's-Hertogenbosch. Water vormde een formidabel obstakel voor een aanstormend leger. Dat ondervond Frederik Hendrik, die de stad in 1629 pas na het bouwen van molens en andere uitgebreide waterstaatkundige werken wist te veroveren. Dat deed hij door het land droog te pompen, zodat zijn leger gewoon naar Den Bosch kon.

 Luisterverhaal: De stad van natte voeten

Kijkpunt D: Landgoed De Wamberg.

Kijkpunt E: Speelhuis Eikenlust was onderdeel van het landgoed De Wamberg.

12 56

Loop richting **kp 89**. Eerste pad, voor golfbaan langs, **RA**.

Einde **LA** en meteen weer **LA** (Peter de Gorterstraat). Na de begraafplaats (aan je linkerhand) **LA. F**. Aan je rechterhand Paizepunt 'De Brouwerij'. Volg de pijlen naar **kp 89**.

Kijkpunt F: Landgoed Coudewater

Kennispunt: Coudewater heeft een rijke geschiedenis en bestond uit twee kloosters. Deze heetten Coudewater en Mariënwater. De laatste was lange tijd een zorginstelling. Geniet van alle mooie gebouwen en laantjes.

Paizepunt: Brouwerij Coudewater.

89 14

Volg de pijlen richting **kp 87**. Ga bij verharde weg **LA**

(Kloosterstraat), brug over **LA** (Paulinapad) en **RA** de sluis over. Na de sluis **G** volg je het pad langs de Grote Wetering.

Bij de plassen loop je rechtdoor, je verlaat hier het wnw.

Einde T-spl **RA**, volg weer het wnw richting Den Bosch. Bij de Lagelandstraat de brug over en **LA** vlak langs de Aa het pad blijven volgen. Pad gaat over in een vlonderpad. Voor de brug

(bij de watertoren / paizepunt) trap op, weg oversteken en **RD** (Muntelbolwerk) 2e zijstraat **RA** en meteen (tegenover

café het Engeltje) **LA**. Volg de pijlen van het wnw, bij kruising wandelpaden **RD** en weg oversteken. Langs flatgebouw **RD**

en pad door plantsoen blijven volgen. Bij van Ysselsteinstraat **LA**, in de bocht **LA** (Arnoud van Gelderstraat), zijweg van links negeren, daarna **RA** (van Noremborghstraat). Einde bij Café de

Kip oversteken en **RA** pad langs de Citadel volgen. Pad linksom de Citadel blijven volgen, voor roeivereniging **LA** naar IJzeren brug.

H Brug over naar Citadel.

Kijkpunt G: Bij het sluizencomplex gaat de Grote Wetering onder de sluizen van het Maximakanaal door. Even verderop mondt deze uit in de Berlicumse plas. Bij de stuw daar zie je een waterrad op de plek waar vroeger de Engelandse Watermolen heeft gestaan.

 Luisterverhaal: Nonnen en hoeren

Kijkpunt H: Neem de tijd om even rond te kijken op de Citadel.

Kennispunt: Op dit punt stroomt de Aa in de Dieze. De Staatsen bouwden het fort in Den Bosch tussen 1637 en 1645.

Het fort had twee functies. Het moest de stad verdedigen tegen eventuele aanvallen van de Spanjaarden, maar tegelijkertijd moest het ook de Bossche inwoners in de gaten houden. Het kreeg daarom de bijnaam 'papenbril'.

Pleisterplaats: Boekhandel Adr. Heijnen
Kerkstraat 27, s-Hertogenbosch

Poortgebouw De Wamberg